

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

2. De conscientia erronea.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

CONCLUSIO I.

QVI erronee iudicat aliquam actionem esse malam, quæ reuera mala non est, si fecerit illam peccabit. Hæc est communis & probatur, quia ex terminis patet esse malum, facere quod absolute quis iudicat esse malum, & hinc patet eum qui inuincibiliter putat actionem esse bonam, quæ reuera mala est, si fecerit eam, bene facere; quia est eadem ratio.

CONCLUSIO II.

Dico secundo quæ erronee iudicat aliquid esse bonum aut non malum quod reuera à parte rei malum est, ex ignorantia vincibili per culpam antecedentem, siue crassa qualis est, quam habet qui negligit instructionem, non tamen ad finem habendi ignorantiam; siue affectata, quam habet qui instructionem negligit ad finem non cognoscendi suam obligationem, non peccat conformando se errori, licet peccauerit antecedenter, quando omisit instructionem aut veram notitiam acquirere. Hæc videtur esse contra communior sententiam, quæ tenet facientem, quod malum est ex ignorantia, siue crassa, siue affectata iam explicata non excusari.

Probatur tamen, quia probabilissimum est occasionem commissam in ebrietate non esse nouum peccatum distinctum à peccato commissio, quando voluit quis inebriare se: sed de hoc eadem ratio est ac de præsentis conclusionis: ergo.

Probatur secundo, quia aliàs posset aliquis sapissime esse in statu perplexo, in quo scilicet necessario peccaret: sed hæc non est dicendum, cum non videatur congruere bonitati & misericordiae infinitæ Dei: ergo. Probatur sequela maioris, quia si quis culpabiliter omittens discere, quod verbi gratia, esset prohibitum comedere carnes tali die, existimaret postea erronee absque vlla tamen ratione dubitanti, quod esset præceptum eo die eas comedere, peccaret in sententia aduersariorum si eas comederet; & peccaret etiam non comedens eas, quia absolute iudicaret esse præceptum de iis comedendis: ergo peccaret necessario siue comederet, siue non comederet, & sic esset in statu perplexo.

Probatur tertio, quia aliàs ex duabus actionibus habentibus eadem principia & circumstantias, ob quas deberet esse bona aut mala, vna esset bona & altera mala: sed hoc est omnino absurdum: ergo & id vnde sequitur.

Probatur sequela maioris, quia si duo omitterent negligeret acquirere scientiam, quæ cognoscere quod esset malum facere aliquem contractum, & postea occurreret vni, erronee tamen, quod esset bonum aut non esset malum illum inire, propterea quæ illum iniret; alteri vero occurreret, quod esset malum, ac ideo eum omitteret, illas duas actiones habere eadem principia ob quæ essent, aut bonæ aut malæ, & tamen secundum principia aduersariorum vna esset mala, altera bona.

Probatur vltima maior, quia principia, ob quæ contractus initus à primo esset malus, sunt solummodo negligentia antecedens, & libertas subsequens ad eum ineundum vel non ineundum, sed alter etiam habet eadem principia.

Dicitur præterea occurrere ex parte primi, quod contractus initus à parte rei sit prohibitus.

3. Contra, quia cum hoc non cognoscatur ab ipso magis, quam ab altero, non debet variare naturam moralem actionis; absurdum enim videtur, quod aliqua circumstantia variet actionem moraliter, & imputabiliter quæ quantum est ex parte modi agendi ipsius, ac intentione non cognoscitur, nec inest nisi accidentaliter; & sane si hoc sufficeret, posset dici, quod eius qui probabiliter cognosceret actionem esse bonam, quæ reuera bona non est à parte rei, actio non esset bona contra omnes.

Confirmatur hic discursus, quia absurdum videtur quod ex duobus operantibus vnus faciat male, alter bene, quædo vterque habet eandem rationem accusandi vel excusandi

di se, sed in casu posito vterque habet eandem rationem excusandi aut accusandi se: ergo vel vterque male facit, vel bene.

Probatur minor, quia non iniens contractum post negligentiam non habet aliam rationem excusandi se, quam quod non obstante negligentia iudicauit absolute contractum fuisse malum; nec habet vllam rationem excusandi se, quam quod fuerat ante negligentiam: sed alter etiam iudicauit absolute, quod erat bonum inire contractum & hac ratione consequenter poterat se excusare ob eum inire; nec habuit vllam rationem accusandi se, quam quod adhibuerit negligentiam antecedentem, quæ si non fuisset, non fuisset accusandus secundum vltos. Quod vero postea re examinata reperitur vere contractum fuisse malum ut iudicauit vnus, non vero bonum, ut alter putauit, non facit ad rem, quia neuter dum operatur, melius id sciuit quam alter. Videantur plura, si placuerit, in meo Commentario supra ad dist. 19.

Obiicit primo, S. Bernardum lib. de præcepto & dispensatione, & c.arius ep. 77. qui oppositum docere videtur, quod etiam confirmatur ex scriptura Ioan. 16. Venit hora ut omnis qui interfecit corpus, & sic etiam intelligenda est scriptura, quatenus applicatur ad eos, qui ea non obstante peccauerunt; & dico, eos qui peccauerunt; quia non dubito quin multi interfecerint discipulos aut prædicatores, qui non peccauerunt propterea, quoniam ignorantia erat inuincibilis ipsis dum interfecerunt; & si esset vincibilis antecedenter tantum non peccarent propterea.

Obiicit secundo, Actio mala committenti ipsam est libera in causa, quia libere omisit diligentiam, quæ adhibita cognosceret malitiam: sed hoc sufficit ut sit mala, quia omne malum sequens ex natura rei ad actionem liberam alicuius potest attribui ipsi moraliter.

Respondetur primo, hanc rationem eque concludere, quod actio mala commissæ ab ebrio esset mala moraliter, & attribuenda ipsi tanquam nouum peccatum contra multos ex aduersariis, qui propterea eam male vident, & debent respondere quando opponeretur contra illam actionem, responsio vero quæ ibi sufficeret, eque bene satisfaceret hinc.

Respondetur secundo, negando minorem & distinguendo probationem eius, quantum ad hoc, quod actio, quæ applicabatur causæ, sit mala malitia participata à malitia obiectiua actionis sequentis, quoties illa malitia præuidetur concedo; quantum ad hoc, quod actio sequens sit mala formaliter, nego, præsertim si depeadat à nouo exercitio libertatis, & principis, ex quibus proueniret sine malitia, ex suppositione quod non præcessisset illa causa, ut contingit in casu huius conclusionis.

Dixi: præsertim si depeadat à nouo exercitio libertatis, &c. quia aliquando actio, quæ sequitur ad negligentiam potest produci sine libertate proxima, & talis est occasio facta ab ebrio, qui præuidit eam posse sequi; aliquando dependet proxime à libertate, ut contingit in casu presentis; & quamuis prima posset esse peccaminosa, tamen secunda non esset.

Aduerto tamen circa totam hæc questionem, mihi diu An possibile esse quomodo possit aliquis habere iudicium erroneum distinctum à iudicio probabilis; nam certe non videtur intellectus posse assentiri alicui propositioni non euidenti ex terminis nisi propter aliquod motum distinctum, & illud motuum debet esse, vel ratio aliqua, vel autoritas alicuius dicentis; si autem sit autoritas, assensus erit actus fidei & satis probabilis, si non occurrat ratio aliqua impediens hæc autem si occurreret, non haberetur talis assensus.

